

דברי מרן רבינו הגאון הגדול, **רבי משה שפירא זצוק"ל** הלקחים ממבצע עמוד ענן, הקשר בין המבצע לגאולה הקרובה, והיכן נמצא הפיתרון האמיתי לסכסוך הישראלי פלסטיני. הדברים נאמרו ביום חמישי פרשת ויצא, ח' כסלו תשע"ג. והם רלוונטיים היום יותר מתמיד

זה נראה נחוץ ומן הצורך, לבאר עד כמה שאפשר, לפי ערכנו, את הסוגיה של ישמעאל. כמו שמסתמן, ואני לא נכנס להערכות, אבל בכל אופן בשכל הישר, בדרך הטבע, אנחנו בבעיה בלי שום אפשרות של פיתרון. פיתרון דוגמת ה"פיתרון" בכמה מרכאות כפולות ומכופלות שחווינו אותו, יכול להימשך עוד פעם פעמיים, אבל זה לא פיתרון. ופיתרון אחר, כל מי שמעלה על הדעת לשבת ולדבר, להסכים ולשוחח, כפי הנראה זה עלבון לאינטליגנציה של ילד בן עשר. אלו דברי הבל! בורא העולם שם אותנו במצב שאנו בבעיה בלי פיתרון. כמובן, אני מדבר על פיתרון בדרך הטבע, מעין הפיתרונות שמחפשים פה בעולם. כח הרתעה, וכח הרתעה יותר חזק, ועוד יותר כח, ועוד יותר כח. אלו דברי הבל. כפי שזה נראה לעין, בפעם הבאה תוך כדי ה"הרתעה", כל הארץ כולה תהיה מכוסה במצב הזה. כולנו נחיה כמו אחינו שבדרום. בקיצור, המצב הוא ללא פיתרון ובורא העולם דוחק אותנו יותר ויותר. כך זה נראה לעין. מהיום ועד כמו שהדברים נשקלים ברחוב, הכוונה היא "מעתה ועד עולם", אנו במצב הזה ופיתרון אין.

משום מה לא רוצים לדעת שהתורה כבר דברה על זה מזמן. אלו דברים מפורשים וכתובים על ספר שנכתב לפני הרבה יותר מאלפיים שנה. הדברים מפורשים בחז"ל, והכיוון של פיתרון, הוא אחד ויחידי אין אחר. נקריא אותו מתוך הגמרא (סנהדרין צז:): ר' אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה נגאלין, ואם לאו אין נגאלין. אמר ליה רבי יהושע: אם אין עושין תשובה אין נגאלין! אלא הקב"ה מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב. כך גם נפסק להלכה ברמב"ם (פ"ז תשובה, ה): "אין ישראל נגאלין אלא בתשובה. וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין". עיי' מלך קשה כהמן ישראל עושין תשובה. קשה כהמן פירושו, כפי שרצה המן: "לְהַשְׁמִיד לְהַרְג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְהוּדִים מִנְּעַר וְעַד זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד" (אסתר ג, יג). מחפשים מלך קשה כהמן, אבל בני אדם קשים כהמן, כפי הנראה יש מאות מילונים שכל אחד מהם רוצה בכל ליבו, ויש שאף מוכנים למסור את הנפש על כך: "להשמיד להרוג ולאבד וכו'". המלך קשה כהמן הזה צריך להביא אותנו לחזרה בתשובה ואז מובטחים ישראל שמייד הם נגאלים. כאן נמצא הפיתרון. הפיתרון הוודאי! הוא נמצא כאן כבר המון שנים, ומשום מה אף אחד לא מסתכל לכיוון הזה.

אנחנו לומדים מכאן שאין פיתרון אחר. כל מחשבה בכיוון של פיתרון אחר, היא שטות! אנחנו רואים איך זה מתקדם בצורה ברורה צעד אחרי צעד. אנו נדחקים לקיר יותר ויותר. זהו, אין פיתרון. כך לחיות הרי אי אפשר, ומשהו לעשות כנגד זה גם אי אפשר. הפיתרון הוא בכיוון אחד אשר לשם בורא העולם מוביל אותנו. כיון שאנו קהל עדת מקבלי התורה, אנו מאמינים בני מאמינים. אם אנחנו נפנים את זה ונדע את זה בברור בעצמנו, הדבר יהיה קל יותר וברור יותר לאחרים. הבעיה היא גם איתנו: גם לנו נראה שיתכנו פתרונות אחרים. כל אחד מציע פתרונות אחרים משלו, כל אחד יותר הגיוני משל השני [ולא משנה מאיזה צד נתסכל על ה"שני"...]. הניסיונות לפתור את הבעיה

בצורה אחרת, אני לא רוצה להשתמש במילים קשות, אבל זה זלזול במינימום של אינטליגנציה. אני רק רוצה להראות שבדברי חז"ל הדברים ברורים.

"מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן": המן עצמו לא היה מלך. אבל ע"י מלך כמוהו ישראל עושין תשובה ומחזירין הקב"ה למוטב. נראה כמה דברים. בפרקי דרבי אליעזר (פרק לב, בתחילתו) כתוב: שישה נקראו בשמותן עד שלא נולדו אחד מהם הוא ישמעאל, מניין? שנאמר (בראשית טז, יא): "וְנִקְרְאתָ שְׁמוֹ יִשְׁמַעֲאֵל". ולמה נקרא שמו ישמעאל, שעתידי הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים. לפיכך נקרא שמו ישמעאל, שנאמר (תהילים נח): "ישמע א-ל ויענם". מגלים כאן חז"ל, שהשם ישמעאל נקרא על שם תפילה שהתקבלה. כך הרי אמר המלאך להגר בהמשך הפסוק: "כי שמע ה' אל ענייך". אבל עדיין, ראוי היה לקרא לו ישמעאל. למה ישמע-אל לשון עתיד? לכן למדו חז"ל, ששם זה הוא על העתיד, "עתידי הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים". זאת אומרת, יש כאן הבטחה שהיצור הזה עתיד להביא לעולם תפילה שמתקבלת, "שְׁמַע אֱ-ל וְיַעֲנֵם". ישמעאל הגיע ע"י תפילה שהתקבלה, וביא תפילה שתתקבל. "נאקת העם" זה לשון שכתובה במצרים, "וְנָגַם אֲנִי שְׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות ו, ה). הרמז הוא, שזה על הגאולה השלמה שהיא "כִּימִי צִאֲתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת" (מיכה ז, טו). כתוב כאן שה"פרא אדם" הזה נברא בעולם כדי לגלות תפילה שמתקבלת. כך נברא, וזה תפקידו. כאן זה כתוב בלשון עתיד. "עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים".

כפי המסתמן, אנחנו הרי רואים חלקים מזה ולאן זה הולך. אנו יודעים בדיוק מה הם עתידים לעשות בארץ באחרית הימים, כי כבר ראינו את זה. חלק מזה עבר, חלק הווה, ובידינו לעשות שלא יהיה לזה עתיד. כפי שזה נראה עכשיו, יש לזה עתיד. חז"ל מגלים שזו תהיה צורת ההנהגה וכך בורא העולם יביא אותנו להיגאל. יבוא מישהו ויכפה אותנו לשוב למוטב. כל בר דעת מבין, שזאת הפרשנות האחת והיחידה למה שקורה פה. אין פרשנות אחרת! מה שכתוב כאן, אלו דברים מפורשים. בורא העולם מינה את ישמעאל להיות אותו מלך קשה כהמן אשר ע"י אנו צריכים להתפלל והתפילה תתקבל, "עתידי הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם".

בפרשת חוקת כתוב (במדבר כ, יד-טז): "וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקִּדְשׁ אֵל מִלֶּךְ אֲדָוִם כֹּה אָמַר אֲחִיף יִשְׂרָאֵל אַתָּה יִדְעָתָ אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצַאֲתָנוּ. וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַנִּשָּׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַנִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹאֲבֹתֵינוּ. וַנִּצְעַק אֵל ה' וַיִּשְׁמַע קִלְנוּ וַיִּשְׁלַח מִלְאָךְ וַיִּצְאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקִדְשׁ עִיר קָצָה גְבוּלָךְ". אומר רש"י (פסוק טז): וישמע קלנו בברכה שברכנו אבינו "הקול קול יעקב" (בראשית כז, כב), שאנו צועקים ונענים. כתוב כאן חידוש מרעיש: מילותיו של יצחק "הקול קול יעקב", היו ברכה. בפשוטו של מקרא, זה וודאי לא כך. אדרבה, זה באמצע דיון אם בכלל לברך את יעקב, דווקא בזכות זה שהידיים היו נראות כ"ידי עשוי", הברכה נתנה. אבל ברש"י כאמור, כתוב שזאת ברכה. "הקול קול יעקב", ברכה שברכנו אבינו. פירוש הדברים: איפה התברכנו שאנו צועקים ונענים, הרי לא תמיד זה כך. שלמה המלך כשבנה את בית המקדש דווקא על נכרי ביקש, "וְעִשִּׂיתָ כָּל אֲשֶׁר יִקְרָא אֱלֹהֵי הַנְּכָרִי" (מלכים א, ח, יג). איפה זה אצלנו? אלא הדין נפסק להלכה ברמב"ם, ביחיד לא, אבל בציבור כן. וז"ל (פ"ו תשובה, ב): "צבור כל זמן שעושים תשובה וצועקין בלב שלם, הם נענין. שנאמר (דברים ז, ז): "כה' אלקינו בכל קראנו אליו". כך נפסק להלכה.

כל השמות שלנו כעם, אלו השמות הפרטיים של יעקב. אנו נקראים יעקב, ישראל, ישורון. כל פעם שאנו משמיעים קול שנשמע בו הקול של יעקב, הקול הזה נענה מייד. ציבור שצועקים בלב שלם, כאן נשמע קולו של יעקב. אצל יחיד זה גם יכול להיות, אבל זה לא בהכרח. כשקולו של יעקב בוקע ויוצא מכל ציבור בישראל [והמעלה של ציבור זה שהוא כלל ישראל ב"זעיר אנפין"] הוא נענה מייד. זאת הברכה שנתברכנו: "הקול קול יעקב". כמו שכשיצאנו ממצרים כתוב "ונצעק אל ה' וישמע קלנו", וכך גם כתוב בפרשת מקרא ביכורים (דברים כו, ז) [וגם בהגדה אומרים זאת]: "וּנְצַעֵק אֶל ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וְיִשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוּ וְיִרְא אֶת עֲנֵינוּ וְאֶת עֲמָלְנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ". רש"י רק מוסיף שהסיבה לכך היא משום שכשבוקע הקול של יעקב, אז אנו מובטחים שאנו צועקים ונענים. כביכול, מה שאנו מובטחים ומה שכתוב כאן, זה שישמעאל יפיק ויוצא מאיתנו את "קול יעקב". זה ביאור הדברים בפרק לב בפרקי דרבי אליעזר.

קודם לכן מובא (פרק ל בסופו): חמישה עשר דברים עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים. חלקם צריכים בירור, וחלק ממש ברורים, הם כבר התחילו לעשות אותם {דוגמה: "ויבנו בניין בהיכל"}. ובימיהם יעמוד צמח בן דוד, שנאמר (דניאל ב, מד): "וּבְיָוִם אֵינוֹן דִּי מְלָכָא אֲנוּן יְקִים אֱלֹהֵי שְׁמֵיָא מְלָכוֹ דִּי לְעֻלְמִין לָא תִתְחַבֵּל". "צמח", זה שמו של מלך המשיח "אֵישׁ צֶמַח שְׁמוֹ" (זכריה ו, יב). לא הכל מובן שם בפשט, אבל המסקנה ברורה, בימיהם של ישמעאל זה יקרה. בהמשך כתוב עוד, שלוש מלחמות של מהומה עתידין בני ישמעאל לעשות, ומשם בן דוד יצמח ויראה באובדן אלו ואלו, ויבוא לארץ ישראל. מה שאנו לומדים בדברי חז"ל אלו אשר חלקם נפסקו כהלכה שאותו מלך קשה שיחזיר אותנו למוטב, אותו אחד שילחץ אותנו אל הקיר לראות שאין מוצא אחר ואז נחזור למקור, יהיה מהם. פעם אחת כבר קרה שנדחקנו ועשו תשובה ונגאלו; אצל המן הראשון.

מה עלינו לעשות? מה מתחייב מתוך הדברים? **הדבר הראשון שמתחייב, זה לא לקרוא עיתונים! לא ללכת אחרי שום פרשנות. כבר קראנו את הכותרות הרלוונטיות אלו שקראנו עתה. כך זה יהיה עד הסוף. הדברים ברורים וחד משמעיים, השאלה היא איך אנחנו צריכים להתחיל, מה לעשות? וכי אנחנו נשב ונחכה עד שיעמידו עלינו מלך קשה כהמן ונעשה תשובה. איך? לאן נוביל את החרפה לכשיבוא היום וישאלו אותנו 'איפה הייתם, איפה הייתם כשהכל היה כל כך ברור'. מה נענה, שהיינו טרודים או בלכתוב מאמר לעיתון או בלקרוא אותו?... מה אנחנו צריכים לעשות? שוב אני חוזר, המערכה לא תמה. הדברים לא נגמרו, הרי בזה מודה כל בר דעת. אני רוצה לומר, לא שזה רק לא נגמר, אלא זה מתחיל. מתחיל בעוצמה יותר גדולה. מה עלינו לעשות? אנחנו הרי באחרית הימים וישמעאל עושים בדיוק את מה שחז"ל כתבו. זה נראה שהם קראו את מה שכתבו פה והם מקיימים את זה. ואנחנו?! אנחנו קוראים את מה שכתוב פה ולא מקיימים את החלק שלנו...**

כשמכניסים אדם לדין שואלים אותו: "ציפית לישועה"? (שבת לא.) שאלה כזו שואלים מישהו שבאמת-באמת רוצה בזה. הבעיה היא שהוא לא יושב ומצפה לזה ולכן שואלים אותו על כך. אני חושש שאותנו ישאלו: 'רציתם את הישועה?' עזבו "ציפיתם", 'רציתם'?! או רציתם שהיא לא תבוא [- שתבוא, אבל בימי הנכדים שלנו...]. זהו הדבר הראשון. זהו האל"ף. בלי זה אי אפשר אפילו להתחיל. נפסק להלכה ברמב"ם (יא מלכים, א), שכל שאינו מצפה לביאתו, נקרא כופר בתורה. כיון שמי שאינו מחכה, הפירוש האחד לכך, זה שהוא לא מאמין. להאמין פירושו, להבין שכך העולם

נברא. אין מציאות אחרת בעולם. מי שאינו מחכה לביאתו, פירושו כפירה בדברי התורה. הרמב"ם מדגיש: "לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר. אלא בתורה ובמשה רבינו". זה הדבר הראשון. אנו קודם כל צריכים להיכנס למציאות האמיתית, לא לחיות בדמיונות. האמת היא כך. היא אחת וברורה! מי שמצפה לישועה, יזכה לה.

אני חוזר ואומר, כל מי שחולם היום שיתקיים עוד פעם "וַיִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה" (שופטים ג, יא). מי שחושב, 'יהיה שקט, הרי יש הרתעה'... אני לא מאמין שיש פה מישהו כזה, הרי צריך להיות ממש חסר דעה לחשוב כך. פני הדברים הם כמו שדיברנו, אנו נמצאים במצב שהתחיל וכבר התחיל מזמן, עתה קל יותר לשים לב; זהו תהליך שיגמר רק כפי שכתוב כאן. רק משום שמובטחים ישראל. חלילה, מי שמחכה למשהו אחר, לזה הוא לא יגיע.

בפסוק בחבקוק (ב, ג) כתוב: "כִּי עוֹד תִּזְוֹן לְמוֹעֵד וְיִפֹּחַ לְקֶץ וְלֹא יִכָּזֵב אִם יִתְמַהֲמָה תִּפְּחָ לּוֹ כִּי בֹא יָבֵא לֹא יִאָּחֵר". כך נבואתו. אומרת הגמרא על פסוק זה (סנהדרין צז): "תיפח עצמותן של מחשבי קיצין, שהיו אומרים כיון שהגיע הקץ ולא בא שוב אינו בא. אלא חכה לו, שנאמר: "אם יתמהמה חכה לו". שמא תאמר, אנו מחכין והוא כביכול בורא העולם אינו מחכה? ת"ל (ישעיה ל, יח): וְלִכְּוֹן יִחְפָּה ה' לְחַנְּנֶכֶם וְלִכְּוֹן יָרוּם לְרַחֲמֵכֶם". וכי מאחר שאנו מחכים והוא מחכה, מי מעכב? עונה הגמרא: מדת הדין מעכבת. מפורש בדברי הגמרא, שלא צריך להגיע למידת הדין מעכבת, אלא רק אחרי שאנו מחכים. הוא וודאי מחכה, אבל השאלה היא האם אנחנו מחכים. מה שנכון לגבינו, זו התשובה של "אנחנו מעכבים". גם למידת הדין יש גבול ואפשר להעמיד אותה מכסא דין ולהושיבה על כסא רחמים, אבל אי אפשר לעשות זאת כל עוד אנחנו מעכבים. כשהגמרא ענתה שמידת הדין מעכבת, זה רק אחרי שברור שאנחנו מחכים והוא מחכה. בינתיים, כל עוד זה לא כך, אז אנחנו מעכבים! להבין קצת את המשמעות: אנחנו מעכבים את גאולתנו. אנחנו מקבלי התורה מעכבים גילוי כבודו יתברך בעולם. מעכבים את הגאולה של כל העולם כולו. איך? בעובדה שאנו לא מחכים. עובדה זו עושה אותנו לשופכי דמים. לא סתם שופכי דמים, אלא רוצחי המונים.

אני מבקש להבין, הדברים הם ברורים לגמרי ורציניים. אין כאן שום שעשוע או מקום למשחקים. הדברים רציניים פְּמֻנֹת עצמו. זה התהליך, ואם אנחנו את זה לא רואים על חוסר דעת כזה אף אחד כאן לא חשוד. אם כן, בכל זאת, איפה אנחנו? אפשר לוותר על רוב החיזוקים וההתעוררויות ועוד ב' פרקי תהילים אחרי התפילה... לא זה המבוקש. המבוקש הוא שלא נעכב! לא נעכב! בזוהר (זוהר חדש, פר' נח): "אֵי יַחְזְרוּן בְּתִשׁוּבָה רִישֵׁי פְּנִישֶׁתָּא, או חֲדָא פְּנִישֶׁתָּא, בְּזִכּוּתָם יִתְּנֶנְשׁ כָּל גְּלוּתָא", ציבור אחד בישראל, בית כנסת אחד, די בזה כדי שנצא כולם מהגלות. כל ציבור יכול להשמיע את "קול יעקב", ויתקיים "וישמע ה' קולנו". די בזה כדי שיתקיים "ישראל עושין תשובה והם נגאלים". זה "וישמע ה' קולנו" מברכתו של אבינו יצחק. כל פעם שקול יעקב נשמע, הוא מתקבל.

אנחנו מוכרחים להתבונן בזה, לחיות בזה, ולשים עצמנו בכיוון הזה. בימים אלה הדברים מתבררים בהדיא, בעליל! אנו יודעים לאן זה הולך. אנו גם יודעים נאמנה שהסיפור הבא יהיה קשה בהרבה יותר מהסיפור הזה, כפי שהסיפור הזה קשה בהרבה מהקודם; אז למה מחכים? למה מחכים? זה מה שרצינו לבאר. ה' יעזור לנו שמידת הדין לא תעכב, אבל זה בתנאי שאנחנו לא נעכב. ה' יעזור ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים, אמן.